

A szomszédos országokban élő magyarokról szóló kedvezménytörvény tagozatközi vitája

A Közép- és Kelet-európai Tagozat, a Munkaügyi és Foglalkoztatáspolitikai Tagozat valamint az Egészségügyi Tagozat együttes ülése

2000. június 23.

Tabajdi Csaba:

Szeretettel köszöntöm a három tagozat tagjait, Gúr Nándor és dr. Gerő Gábor elnöktársaimat, Vojnik Mária, Balogh László, Wiener György országgyűlési képviselőket. A mai téma a határon túli magyarok különleges jogállásáról szóló törvénytervezet, amely a következő fél év belpolitikai csatározásainak egyik központi eleme lesz. Ami a különleges jogállást illeti, hogyan került előtérbe a státusztörvény? Orbán Viktor Kanadából üzenté ezt meg a határon túli magyaroknak és a magyarországi parlamenti pártoknak, beleértve a saját koalíciós partnereit is, hiszen erről sem a kisgazdák, sem a Magyar Demokrata Fórum vezetői nem tudtak. A státusztörvény annak idején egyszerre jelent meg a külföldön élő magyarok szavazati jogának kérdésével. A Magyar Állandó Értekezlet a médiában is nagy vihart kavart második ülésén, múlt év novemberében, sikerült kivédenünk, hogy a zárónyilatkozatba bekerüljön a külföldiek szavazati joga, mert ezt a Magyar Szocialista Párt és az SZDSZ nem fogadta el. A határon túli magyarok különleges jogállása kapcsán kompromisszumot kötöttünk, a Magyar Szocialista Párt is beleegyezett abba, hogy a Kormány és az Országgyűlés vizsgálja meg, egy különleges jogállásról szóló törvény létrehozásának a lehetőségét. Tehát mi nem azt mondtuk, hogy mi támogatjuk, hogy legyen egy ilyen törvény, hanem mi azt mondtuk, hogy vizsgáljuk meg a lehetőségét. Mi is egyetértünk azzal, hogy nem tekinthető normális állapotnak a jelenlegi helyzet, amikor egy határon túli, kárpát-medencei magyart, aki nem hagyta el a szülőföldjét, hanem a határok hagyták őt el, ugyanúgy kezeljék Magyarországon, mint egy ausztrál turistát. Nem a nyugati magyarokról beszélek, hiszen a nyugati magyarok döntő többsége – tisztelet a kivételnek, amely a nácizmus üldözése, a kommunizmus üldözése elől menekült – egzisztenciális okokból hagyta el ezt az országot. Ez más kategória,

Keletről Nyugatra Európa közepén

mint a kárpát-medencei magyarság, amelynek tényleg meg kell próbálni rendezni a magyarországi helyzetét.

Nem elegendő az Alkotmánynak rövid utalása, hogy a Magyar Köztársaságnak alkotmányos felelősséget visel a határon túl élő magyarokért. A Fidesz szerint elsősorban a magyarországi jogállást kell rendeznünk – azt is rendezni kell valamilyen formában – de az MSZP mindenekelőtt a szülőföldön való boldogulást kívánja elősegíteni. Azt hiszem, hogy világos a két logika közötti különbség. Mi magyar szocialisták azt mondtuk, – és kormányon is ezt tettük –, hogy a szomszédsági kapcsolatok javítása nélkül nem lehet érdemben előrehaladni a határon túli magyarok helyzetének javításában. Ha ehhez Bukarest, Belgrád, Kijev, Pozsony, Ljubljana, Zágráb nem partner, Budapestnek önmagában véve nincsenek meg az eszközei, hogy lényegi változást tudjon elérni a határon túli magyarok helyzetének javításában. *Az MSZP politikának a magyar–román, magyar–szlovák alapszerződés volt a kicsúcsosodása, amelyeket egyértelműen igazolt az idő.* Hiszen nyilvánvaló, hogy enélkül soha nem lettünk volna a NATO tagja az első körben, soha nem lennénk az Európai Unió tagjai az első körben. Soha nem értük volna el, hogy a nyugati politikusok nagyobb megértést tanúsítsanak a határon túli magyarok ügyében. Ma már egészen másképpen kezelik ezt, mert látják, hogy amikor Magyarország föllép a határon túli magyarok érdekében, (az alapszerződés után!) akkor nem a status quot akarja megváltoztatni, vagyis nincs a határon túli magyarok támogatása mögött lopakodó revíziós igény. Ez az alapszerződések egyik nagy értéke. Beszelnünk kell erről és nem szégyenlősen hallgatni! Most az Orbán-kormány abból él, ami jó, amit a Horn-kormány teremtett meg fenntartható növekedésben, szomszédsági kapcsolatban, EU-integrációban, és közben Orbán Viktor nem tesz mást, mint hogy mindenben gyalázza a szocialista-liberális koalíció időszakát.

Nagyon fontos nekünk az alapszerződések kapcsán még egy dolgot kimondanunk: Trianon óta ez az első alkalom, amikor kétoldalú szerződéses keretben a kisebbségi játékszabályokat rögzítettük. Nézzék meg azok, akik annyira ellenezték és gyalázták az alapszerződést, hogy Duray Miklós ennek alapján kéri számon a szlovák kormányon a kisebbségi jogokat! Igaz, hogy lehetett volna benne több kisebbségi jog, de csak akkor, ha az RMDSZ-szel kötjük meg az alapszerződést, és nem a román Iliescu kormánnyal. Akkor biztos, hogy több lett volna benne a kisebbségi klauzula. Markánsan megjelenik a különbség az MSZP és a Fidesz kisebbségpolitikája közt. Mi világosan tudtuk, és ezért nem akartuk elhitétni a határon túli magyarokkal, hogy az ő problémáik Budapestről rendezhetők. Mi sok mindenben tudunk nekik segíteni, de helyzetük alapvető javítása a szomszéd országok kormányai nélkül nem megy. A Fidesz viszont azt a látszatot kelti, mintha Magyarországról, Budapestről lényegi változás lenne elérhető. Ezt tükrözi a különleges jogállás filozófiája. A Fidesz az a párt, amely 1992-ben Trianon említésekor kivonult a Parlamentből, most nemzetivé és kereszténnyé maszkírozza magát, fölfokozott nemzeti, sőt nacionalista elemekkel telítődik, nyitott a MIÉP, a szélsőjobb irányába, nyitott az antiszemitizmus irányába, ez beleillik ebbe doktrínába és koncepcióba. A státusztörvénnyel nekünk a legfőbb gondunk az, hogy sokkal komp-

lexebben kell a határon túli magyaroknak nyújtott kedvezményeket megfogalmazni, és bele kell venni azokat a támogatásokat, amelyek a szülőföldön való boldogulást segítik. A második gondunk a munkavállalással kapcsolatos. Mi is egyetértünk azzal, hogy a határon túli magyarok magyarországi munkavállalásában valamilyen módon rendet kell teremteni, a fekete munkát meg kell próbálni egy kicsit kifehériteni. Az is bele kell, hogy férjen a nemzeti szolidaritásba, hogy más munkavállalókhöz képest a magyar származású kárpát-medenceiek előnyöket kaphassanak a pozitív diszkrimináció keretében, de ezek az előnyök nem adhatnak több jogosítványt, mint a magyar munkavállalónak. Elfogadhatatlan az egészségügyi-szociális szakbizottság anyagában, hogy a tervek szerint a határon túli munkavállalónak csak adóznia kelljen, de ne kelljen TB-t fizetni, ugyanakkor részesüljenek az egészségügyi alapellátásból.

A Fidesz megpróbál számunkra csapdát állítani több szempontból is. Először is megpróbálja a mi kritikai észrevételeinket úgy feltüntetni, mintha mi nemzetietlenek lennénk. Ez egy régi játék. A Magyar Szocialista Párt is nemzeti párt, csak nem látszik eléggé annak. Van adósságaink ezen a téren, erről már beszéltünk, de nincs egyetlen politikai ellenfelüknek sem joga bennünket nemzetietlennek tekinteni. Egy olyan párt mint a Fidesz, amely megosztja a magyar társadalmat, amelynek csak a saját szavazói számítanak, amely hidegháborús társadalmi légkört teremt, ahol nincs társadalmi béke, sőt inkább valamiféle „szellemi Bosznia”, éles szembenállás van, hogyan tudna nemzeti egyetértést teremteni?! *A Fidesz nemzetinek deklarált álláspontja és valóságos nemzet megosztó hatása között nagyon nagy ellentmondás van.* Mi nem így, hazug deklarációkkal kívánjuk bizonygatni politikánk nemzeti jellegét. Ezért elmondjuk a magunk szakmai észrevételeit. Ugyanis nem lenne jó, ha előállna az az állapot, ami 1990–94 között, az Antall kormány idején volt, hogy a magyarországi társadalom nagy része úgy érezte, mintha a határon túli magyarok fontosabbak lettek volna, mint a magyarországi magyarok. Véleményem szerint nem így volt, hiszen akkor több évtizedes hiányt kellett bepótolnia az Antall kormánynak, de ez a látszat keletkezett a társadalomban. Nagyon jó lenne, ha most nem keletkezne ez a látszat a társadalomban. Nekünk egyszerre feladatunk védeni a magyarországi és a határon túli magyar munkavállalók érdekeit. A kettőt nem lehet szembeállítani, és a józan határon túli magyar vezetők meg is értik, hogy nem szolgálná a határon túli magyarok érdekeit, ha ők több jogosítványt kapnának, és Magyarországon a határon túli magyarokkal kapcsolatos fönntartások felerősödnének. A foglalkoztatás kapcsán Orbán Viktor bedobta a három hónapos kvótát. Ebben egyszerre van jelen a blöff, és a szimbolikus politizálás. Három hónapos kvóta csak addig lehetséges, ameddig nem leszünk az Európai Unió tagjai. Tételezzük fel, hogy 2002-től kezd el működni ez a jogállás törvény, és mondjuk 2004-ben EU-tagok leszünk. Akkor csak két évig működik, érvényes ez a szabályozás, utána ezt a három hónapos kvótát már nem lehet alkalmazni.

Még egy dologról kell szólnom, jelenlegi változatában ez egy feles törvény. Amikor a Magyar Állandó Értekezleten arról volt szó, hogy meg tudjuk-e kötni a kompromisszumot,

Keletről Nyugatra Európa közepén

Martonyi János is és Dávid Ibolya is azt mondta, hogy – kétharmados. Miután a pártok aláírták a MÁÉRT jegyzőkönyvét, abban a pillanatban Németh Zsolt azt mondta, hogy ez egy feles törvény. Minek kellünk mi akkor ehhez? Csinálja meg a kormány a saját felelősségére. Itt megint csapda helyzet van, mert egyrészt szeretnék, ha mi rábólintanánk erre, de még igazán nem tudjuk a tartalmát. Bebizonyosodott, hogy nem lehet három és félmillió kárpát-medencei magyarnak alanyi jogon munkavállalási engedélyt adni, nem lehet egészségügyi ellátást biztosítani, és nem lehet oktatást biztosítani!

Végezetül: az a nagy baj ezzel a törvénytervezettel, hogy nagyon féltő: erős elszívó hatása lesz. Szándékával ellentétesen fog működni, mert aki idejön három hónapra munkát vállalni, körbenéz – és itt marad. Az itt tanuló diákok is itt maradnak. Ezért nem itt, hanem határon túl kell a diákoknak ösztöndíjat adni. Féltő, hogy nem a szülőföldön való boldogulást fogja szolgálni, ha túl nagyok a kedvezmények. Van néhány jó dolog is: a diákigazolvány, a pedagógus igazolvány, az időseknek járó ingyenes utazás, de ennek a költséghatását még senki nem számolta ki. Ezek nem olyan intézkedések, amihez törvényi szabályozás kellene, mert kormányrendelettel, vagy miniszteri rendelettel megoldhatók. Tehát ehhez nem kell státusztörvény.

Teljesen tisztázatlan, hogy ki a magyar. Ezzel lehetnek visszaélések, ha nem tisztázzák, hogy mely határon túli magyar szervezeteknek lenne joga megmondani, igazolást adni arról, hogy ki a magyar. Mi van akkor, ha a Fideszhez közel álló szervezetek kapják meg ezt a jogosítványt, és mondjuk Kárpátalján, a Tóth Mihály vezette Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetséget ebből kizárják? E szervezettel az Orbán-kormány szóba sem áll, egy fillér támogatást sem ad neki, pedig az ottani magyarok 40 százalékának a támogatását birtokolja. Ma még tisztázatlan, hogy mely szervezetek kapnak ilyen jogosítványt, és ez önmagában véve is rendkívül komoly veszélyforrása az etnobiznisznek, mivel a határon túl dől el, hogy valaki Magyarországon milyen jogosítványt kapjon. Ha ez komoly jogosítvány, akkor milyen alapon dönt egy más állam szervezete a magyarországi jogállásról? Ilyet a nemzetközi jog nem nagyon ismer. Van még továbbá egy elképesztő paragrafus, mintha Romániából, vagy Szlovákiából határoznák meg, hogy egy magyarországi román vagy szlovák szervezet hogyan vezesse a nyilvántartását. Nekünk szocialistáknak kötelességünk a hazai és a határon túli magyarok előtt, hogy harcoljunk azért, hogy alkotmányosan, nemzetközi jogilag, politikailag elfogadható törvény szülessen.

Vojnik Mária országgyűlési képviselő (MSZP):

A Magyar Állandó Értekezlet Szociális és Egészségügyi Szakbizottsága, ahová a Magyar Szocialista Párt engem delegált, három alkalommal ülésezett. Először 1999. októberében, ekkor a jelenlévő határon túli szervezetek, a kormány és a magyarországi parlamenti pártok képviselői megállapodtak a szakbizottságok tevékenységének mértékében, korlátaiban.

Csak azért szeretném visszaidézni ezt az ülést, mert az arról készült jelentés, amelyet a MÁÉRT-nek elküldtünk, viszonylag nagy egyetértéssel alapult. Az ülés főbb pontjai arról szóltak, hogy a határon túli szervezeteknek a készülő státusztörvény érdekében joguk és kötelességük megismerni a magyarországi munkajogi, foglalkoztatáspolitikai, egészségügyi és társadalombiztosítási szabályokat. Ugyanakkor a szakértői bizottság maga is tájékozódni fog ugyanezekben a tárgykörökben az Európai Unió gyakorlatáról, a környező országoknak ilyen típusú jogszabályairól. Ez szükséges ahhoz, hogy a készülő státusztörvény, amennyire lehet, harmóniába kerüljön azzal a gondolattal, hogy mi magunk az Európai Unió tagállama kívánunk lenni, másfelől pedig, hogy a határon túli szervezetek a maguk kéréseinek megfogalmazásakor ismerhessék meg mindazokat a lehetőségeket, amikben belül a kedvezményeket megkaphatják, és legyenek tisztában a lehetőségeink határaival is.

Akkor azt javasoltuk, hogy ki fogunk alakítani egy adatbázist, amelyet minden résztvevő használhat. Akkor a határon túli szervezetek és a Kormány képviselőinek javaslatára elfogadta a szakbizottság, hogy a határon túli magyarok jogosítványai komplex módon és törvényben kerüljenek megfogalmazásra. Elfogadta azt az alaptételt, hogy az egészségügyi ellátásokra való jogosultságot nem lehet beleérteni abba a rendszerbe, amelyet Magyarországon a munkáltatók és munkavállalók járulékfizetése alapján létrehozott társadalombiztosítási rendszerben végzünk, hanem a határon túli magyarok egészségügyi ellátásához a segítséget forrásokból, egy alapítványon keresztül kell megvalósítani. Létezik ilyen alapítvány, ez a *Segítő Jobb*, amelynek a munkáját a szakbizottságok alaposan megismerték. Javasoltuk, hogy a *Segítő Jobb Alapítvány* szervezeti megismerésén túl, a munkájának a hatékonyságát próbáljuk meg javítani.

Elhatároztuk, hogy a munkacsoport jelentést készít a legsúlyosabb problémákról, és az aktuális helyzetről is, megfogalmazza, hogy milyen szervezeti és pénzügyi segítségnyújtásra van lehetőségünk. Megfogalmazta a bizottság, hogy minden konkrét intézkedésnél számolni fogunk a magyar társadalom toleranciájának jelenlegi szintjével. Óvakodni fogunk a megdölgöndolatlan lépésektől, és különösen óvakodni fogunk attól, hogy se előítéleteket, se indulatokat ne gerjesszünk. Megfogalmaztuk, hogy támaszkodunk azokra a már meglévő intézményekre és szervezeti formákra, amelyek státusztörvény nélkül ma is élő módon és hatékonyan segítenek a munkaügy, a szociális képzések, a regionális foglalkoztatás területén, a határon átnyúló határmenti régiók keretében.

Megállapította a szakbizottság, hogy a határon túli magyarok nagy része egzisztenciálisan kötődik az anyaországhoz, ez az egzisztenciális kötődés nagyobb részt a munkavállaláson keresztül realizálódik, az azonban nem lehet közömbös, hogy milyen keretek között megy végbe. A foglalkoztatás jelenleg sok esetben jogellenesen zajlik, ez nem lehet hosszú távon megoldás. Fontosnak tartottuk, hogy a kölcsönös belátás érvényesüljön: nemcsak nekünk kell érteni a határon túliak problémáját, hanem a határon túliaknak is érteniük kell a mi gondjainkat. Közös érdekünk, hogy a határon túli magyarok mielőbb olyan gazdasági környezetbe kerüljenek az adott országban, hogy számukra a magyarországi munkavállalás,

Keletről Nyugatra Európa közepén

különösen annak illegális, fekete formája, ne váljék vonzóvá. Tudomásul vettük, hogy Magyarországon is van munkanélküliség, és hogy ez a munkanélküliség különösen azokban a térségekben jelentős, ahol ugyanarra a foglalkoztatási szintre és képzettségre határon túli magyarok is jelentkeznének, mint munkavállalók. Azt az igényt támasztottuk, hogy a kormányzat vizsgálja meg térségi és ágazati szinten, hogy milyen a munkavállalás iránti igény, milyen a migráció lehetősége, vannak-e feszültségnövelő pontok. Foglalkoztunk az Európai Unió kérdésével is. Tudomásul vettük, hogy az uniós csatlakozás viszonylag szigorú szabályozást vár el tőlünk, ami a társadalombiztosítási, szociális és munkaügyi szabályokat illeti. Alapelvként fogalmaztuk meg, hogy a készülő státusztörvénynek elsősorban a határon túli magyaroknak a saját hazájukban való boldogulását kell szolgálnia, és hogy a bizottságban mindannyian ezért fogunk dolgozni.

Néhány háttéranyag elkészült. Ezek közül néhányat el is hoztam, amennyiben a tagozatok képviselőit ezek a munkaanyagok érdeklik, szívesen állok a rendelkezésükre. Kettőt emelnék ki. Az egyik Petróczi Sándor munkája: *A határon túli magyarok státusza ma a Magyar Köztársaságban*. Ez egy sarkalatos összefoglaló, mert ebből kell kiindulni, amikor a mértékeket és kedvezményeket megszabjuk a határon túli magyar munkavállalók számára a státusztörvényben. Ennek négy kitüntetett fejezetére hívom fel a figyelmet, és én magam is ezekkel a kérdésekkel fogok majd foglalkozni. Most csak megemlíteném a foglalkoztatásról, a bevándorlásról, az egészségügyi ellátásról, és a személyi jövedelemadóról szóló szabályokat. A minisztérium csak részben teljesítette a maga számára is elfogadott, a szakbizottságban meghozott állásfoglalást, és néhány szakanyagot a rendelkezésünkre bocsátott. Viszonylag korrekt anyagot kaptunk az Egészségügyi Minisztérium részéről, összefoglalta a törvényi lehetőségeket, és a státusztörvényhez kapcsolódóan a szabályokat. Ezek nagyjából az alapítványon keresztül való segítség nyújtási formát erősítették meg.

A munkaügy területén sokkal nehezebb volt a helyzet. Tanulmányok készültek, az Európai Unió gyakorlatáról, az Európai Unió tagországainak a saját határaikon túli nemzetiségeik vonatkozásában. Azok foglalkoztatásáról: így a görög és a németországi gyakorlatról. De maradtak kérdéseink. Ezeket a kérdéseket azért szeretném megosztani Önökkel, hogy lásák, megpróbáltunk valamekkora rendet teremteni a státusztörvény koncepciója előtt. Kívántuk, hogy vizsgálja meg a Kormány – mert nincsenek ilyen adatok, és főleg nincsenek korrekt adatok! –, hogy a határon túli magyarok körében felmérhető-e a magyarországi munkavállalási szándék, megjelölhető-e azok a földrajzi területek, ahonnan nagyobb számban várható munkavállalók. Meg kellene valamilyen módon becsülni, hogy a potenciális munkavállalók megoszlása hogyan alakul szakképzettség, iskolai végzettség és életkor szerint, ami a migráció munkavállalási, gazdaságossági, szempontjából az anyaországnak egyáltalán nem közömbös! Vizsgálandó, hogy a magyar munkaerőpiacon felmérhető-e a munkavállalási szándék ágazatonkénti bontásban? A foglalkoztatást hosszabb vagy rövid időtartamra tervezik-e a felek? Tehát vizsgálni kellene a munkavállalót és munkáltatót. Az idény jellegű szezonális foglalkoztatás megoldást jelenthet-e a határon túli magyarok számára, és ha igen, ak-

kor milyen személyi körben? Megjelölhetők-e olyan hatóságok a szomszédos országokban, amelyek a foglalkoztatás elősegítése érdekében vállalnák az együttműködést a magyar munkaügyi központokkal? Ez fontos a státusztörvény vonatkozásában.

Végül, a már megkötött nemzetközi szerződések (Csehországgal, Szlovákiával és Romániával) által biztosított létszámkeret bővítése megoldást jelenthet-e a határon túli magyarok foglalkoztatásának elősegítésében? Ezeket a kérdéseket azért tartom fontosnak megemlíteni a tagozatok számára, mert azt gondolom, hogy ameddig ezekre a kérdésekre nincsenek válaszok, addig nagyon nehéz bármilyen jogszabály következményeit megjósolni. Sem valószínű a hatásait, sem az eredményességét. Ezekre a kérdésekre csak félig születtek válaszok, ezért teljesen váratlanul került elének a legutolsó tervezet, amely a koncepció súlyponti kérdéseire kapcsolódik mint szakbizottsági anyag. Váratlanul, mert ilyen megállapodást, mint amilyen ebben a tervezetben van, a szakbizottság soha nem hozott. Önöknél itt van a MÁÉRT egészségügyi-szociális bizottságának szakmai koncepció tervezete. Erről elsősorban a Magyar Szocialista Párt kifogásait mondanám el, amelyeket egyeztetett véleményként a szakbizottsági ülésen elmondtam. Maga a minisztérium hirtelen rájött, hogy az I/1-es pontban említett munkavállalók számára kötelező vízum beszerzésének a módja, nemcsak hogy nem bizottsági kompetencia, hanem a Külügyminisztérium és egyéb társmisztériumok részéről sincs végiggondolva, kidolgozva, úgy hogy ezt hirtelen kivették a vizsgálendő feladatok közül. Fontosnak tartottuk a Szociális Minisztérium bilaterális egyezményeit. Ezzel az a baj, hogy ma már teljesen más a minisztérium feladat és hatásköre, hiszen a munkajog kikerült a minisztériumból.

Következett az I/3-as, amiről már érdemi vitát lehetett folytatni. Határozottan szeretném elmondani, ahogy a bizottságban is, hogy a Magyarországon munkát vállaló határon túli magyarok nem kerülhetnek jogilag előnyösebb helyzetbe, mint a határon inneniek! Magyarországon a munkavállaló és munkáltató adót és járulékot fizet, ezért a határon túli munkavállalók számára az a kedvezmény, hogy vagy adót, vagy járulékot fizet, ahogy ebben a tervezetben van, nem vállalható, hiszen azonnal egy utcahossznyi előny képződne a határon túli munkavállalók javára. Csakhogy itt van egy nagyon nagy gond: a három hónapos foglalkoztatás. Senki sem tudta megmondani, hogy miért éppen három hónap. Az a baj, hogy a társadalombiztosítási szolgáltatásokról, járulékokról és szolgáltatásokról szóló törvény azt mondja, hogy Magyarországon csak annak van jogosítványa a társadalombiztosítási szolgáltatásokra, tehát egészségügyi ellátásra pénzben és természetben, aki külföldiként Magyarországon legalább hat hónapig fizet járulékot, vagy ha nem fizet ennyi ideig, akkor azt a hat hónapot megelőlegezi.

Ilyen értelemben tehát el lehet képzelni a három hónapot, csakhogy akkor kell hozni egy törvényt a határon túli magyarokra, az ő speciális biztosítási jogviszonyukra, hogy három hónapra mit tartalmaz a szolgáltatás: mi a mértéke és az ideje, mennyi a természetbeni hozzájárulás, mennyi a pénzügyi hozzájárulás, mehet-e táppénzre? A sürgősségi ellátás természetesen más megítélés alá esik, hiszen Magyarország területén a sürgősségi betegellátásra

Keletről Nyugatra Európa közepén

mindenkinek joga van, aki ebbe a helyzetbe jut. Az adó egy százaléka megint nagyon érdekes dolog, mert miért éppen a határon túli magyaroknak, és miért éppen ezt az egy százalékos kedvezményt adjuk? Ha már van egy százalékos kedvezmény, akkor őt is illesse meg az a jog, hogy szabadon rendelkezessen az egy százalékról, nem is beszélve arról, hogy ilyen típusú felsorolás ma még „a határon túli munkavállalóknak” egyelőre nem ismert. Aki munkát vállal, legyen jogosult szociális és nyugdíjbiztosításra! Ez egy nagyon nehéz kérdés, ilyen szociális biztosítás nincs. Ehelyett a tervezetet készítőnek kellett volna improvizálni egy létező fogalmat. Abban maradtunk, hogy ez akkor maradjon ki.

A nyugdíjbiztosításra ugyancsak mérvadónak kell lennie a Magyarországon érvényes szabályozásnak. A munkavállalás alapjául szolgáló irat tekintetében nem sikerült arra választ kapnunk, hogy a ma Magyarországon munkát vállaló külföldiekre érvényes szabályozást hogyan és milyen mértékben lehet átlépni a határon túli munkavállalók érdekében. A munkanélküli ellátásról azt szeretném mondani, hogy – tekintettel arra, hogy csak határozott idejű munkavállalásra kapnának engedélyt – a státusztorvényben a munkanélküli járulék nem értelmezhető. Maguk a határon túli magyarok is azt mondták, hogy ők nem ragaszkodnak ehhez a ponthoz.

A következő ajánlási pont a különösen nehéz szociális helyzetűekre vonatkozik. Ez nagyon nagy gond, és én azt az álláspontot képviseltem a Magyar Szocialista Párt nevében, hogy amennyiben a határon túli halmozottan hátrányos helyzetű családoknak a Kormány támogatást kíván adni, akkor ehhez elvben mi hozzájárulunk és semmi mást nem fogunk másnapról követelni, mint hogy ugyanezek a jogosultságok a határon belüli, többszörösen hátrányos helyzetű, nehéz körülmények között élő családokra is legyenek érvényesek. Itthon a kormány ma nem tud és nem is akar a hátrányos helyzetű többgyermekes családokon érdemben segíteni. Elismertük, hogy léteznek a határon túl halmozottan hátrányos helyzetű, családi állapotuktól függetlenül segítségre szoruló magyar társaink, ezért azt javasoltuk, a határon túli szervezetekkel egyetértésben, hogy a Kormány vizsgálja meg a *Segítő Jobb* mintájára egy olyan közalapítvány létrehozásának a lehetőségét, amelyből segíteni tudja a határon túl élő halmozottan hátrányos helyzetű magyarokat.

A hadigondozottak ügyében a magyarországi szabályok is változóban vannak, ezért ezt a pontot nem tudtuk megvizsgálni. Az utazási kedvezményt a Szocialista Párt részéről azért nem opponáltam, mert a költségét senki sem tudta megbecsülni. Az egész törvényről semmilyen költségbecslést – hogyha a kedvezmények életbe lépnek, akkor az a magyar választópolgároknak mennyibe kerülne – nem készült. Ami pedig a koncepciót illeti, látható, hogy önmagán belül is vannak ellentmondások, tehát nem mindig az van a tervezetben, ami a szakbizottsági anyagban. Amit pedig a szakbizottságban elfogadtunk, az egyáltalán nem hasonlít magához a tervezethez sem.

Gúr Nándor:

Én négy kérdéssel foglalkozom. Sajnálatos módon a hínáros irányba próbálnak vezetni bennünket ezekben a kérdésekben. Én is úgy érzem, hogy tudatos csapdahelyzeteket teremtenek. Úgy ítéljük meg, hogy ebben az egész kérdéskörben az a politikai álláspont a helyénvaló, hogy a határon túl élő magyaroknak a helyzetével kapcsolatos kérdéseket elsősorban a szülőföldön kell rendezni, és nekünk abban kell segítséget nyújtani államközi egyezmények, politikai megegyezések kapcsán, ami ennek az elősegítését hordozza magában. Ez nem zárja ki azt, hogy ne foglalkozzunk Magyarországon pozitív diszkriminációs felület kialakításával, de semmiképpen sem úgy, hogy az szembeállítható legyen a Magyarországon élő magyaroknak a helyzetével. Három felület állítható egymás mellé: a Magyarországon élő magyarok, a határon túl élő magyarok és a külföldi állampolgárok, akik bármilyen aspektusból kapcsolatot létesítenek Magyarországgal.

Ebben a hármasságban az én értékrendemben egyértelmű, hogy legalább egyenértékűség van az első kettő viszonyrendszerében, de ha nem az egyenértékűségről szövel, akkor a prioritás első sora a Magyarországon élő magyarokról szól. Emellett a szülőföldjükön való jobb élethelyzet kialakulásához kell segíteni a külföldön élő magyarokat. Teljesen rossz az a filozófia és logika, hogy mindenfajta adófizetési, járulékfizetési kötelezettség nélkül kedvezményeket, támogatásokat fogyanatosítsunk a határon túl élő magyaroknak, amelyek csak a Magyarországon élő magyarok rovására könyvelhetők el. Nem jó ez a fajta gondolkodás, semmiképpen sem kivitelezhető! Azt gondolom, hogy ha beletekintünk abba, ami Magyarországon zajlott az elmúlt 10–12 esztendőben a munka világát, a foglalkoztatáspolitikát érintően, akkor látni kell azt a tragédiát, ami végbement, és ennek megfelelően kell végiggondolnunk a lehetőségeinket, hogy mit tudunk nyújtani mások számára.

Magyarország tíz év leforgása alatt, mintegy másfélmillió munkahely szűnt meg. Négy-százezren vannak benne a munkaügyi regiszterben, a többiek eltűntek, megfoghatatlanok a társadalom számára. Nem lehet ezekről az emberekről kijelenteni, hogy nem is dolgoznak, de azt ki lehet jelenteni, hogy a mai társadalmi környezetben és közegben számukra a munkalehetőség nem adatik meg. Ma 3,8 millió ember dolgozik aktívan az országban, az aktív foglalkoztatási ráta értéke az 51–52 %-os mértéket üti meg, ami az európai átlaghoz viszonyítva 10–11 százalékponttal kisebb. Ezek óriási differenciák, főleg ha visszamegyünk 10–12 évvel ezelőtti időpontra, amikor Magyarországon a 15–64 éves korosztály aktív foglalkoztatási rátájának értéke a 80 %-ot felülmúlta.

Ezek a számok azért érdekesek, mert ezeknek a függvényében lehet végiggondolni azt, hogy ma Magyarország milyen potenciális háttérrel, mozgástérrel bír a tekintetben, hogy akár a külföldiek, akár a külföldön élő magyarok számára munkalehetőséget tudjon kínálni. Csak egy átgondolt, megfontolt, feltérképezett helyzet alapján lehet bármilyen álláspontot kialakítani. Tisztán kell látni azt, hogy mennyi ma Magyarországon azoknak az embereknek a száma, akik valós munkavállalási hajlandósággal bírnak, és azt is kell tudni, hogy ezek

Keletről Nyugatra Európa közepén

szakmailag, területileg különböző bontásokban hogyan alakulnak. Ehhez lehet hozzárendelni azt, hogy a külföldön élő magyarok, ugyancsak szakmai bontásban, területi vonatkozásban, életkori és egyéb más sajátosságok szerint, hogyan és miképpen kívánnának munkát vállalni Magyarországon, milyen lehetőségeik vannak. A keresletet és a kínálatot egymás mellé kell tenni, és ennek a függvényében lehet kialakítani a reális álláspontot. Az Európai Unió normarendszerhez is igazítani kell az elgondolásokat. Ha komolyan gondoljuk, hogy nem akarunk nagyon sok dologban felmentést, halasztást kérni.

Ma Magyarországon 25 ezer külföldi dolgozik legálisan. A jó becslések alapján 8085 ezer ember az, aki illegálisan teszi ezt. Azt is el kell dönteni, hogy a magyar munkaerő piac fogadókészsége mit bír el e tekintetben. Ennek alapján lehet végiggondolni, hogy milyen álláspontokat célszerű rögzíteni e vonatkozásban. Hogyha mi azt akarjuk, hogy ne csak az áruk, a szolgáltatások és a tőke vonatkozásában legyen szabad áramlás majd ez Európai Unió keretei között, hanem a munkaerő, a humán erőforrás vonatkozásában is, akkor ma olyan szabályozási rendszer kialakítását kell szorgalmaznunk, ami a meglévő európai normákhoz illeszthető. Az a gondolkodás, ami a tervzetben van, meggyőződésem szerint ehhez alapjában sem illeszthető

Gerő Gábor:

Gyerekkoromban, 12 évesen a kezembe került egy irredenta könyv Trianonról, arról hogy cserkészek bejárták „az elszakított országrészeket”. Már akkor sem nagyon értettem, hogy miért kell ebből olyan nagy ügyet csinálni, és miért kellene nekem haragudnom a szomszéd országokra. Valahogy ez az érzés végig megmaradt bennem, és azt hittem, hogy ez azért van, mert édesanyám egyedül nevelt, nem nagyon volt időnk ilyesmikkel foglalkozni. Amikor ő meghalt, akkor előkerültek családi iratok, és akkor megértettem, hogy miért is alakult ki bennem ez a gondolkodás. Apám szülei Szlovákiában éltek, és Trianon után költöztek át Magyarországra. Nagypapám Lengyelországból költözött Szlovákiába a múlt század közepén, nagymamámról nincs adat. Anyai nagypapám szülei Németországból költöztek Magyarországra, ugyancsak a 19. század közepén, a nagypapám már itt született Magyarországon 1873-ban. A leggazdagabb anyai nagymamám családjáról van. Az 1500-as évek elején valamelyik őszám, hősies magatartásért főnemesi címet és nagybirtokot kapott itt Magyarországon. A század végére a család kettévált, egy gazdag és egy szegény ágra. Hogy én melyikből származom, azt hiszem, az könnyen kitalálható. A gazdag ág 1945-ben szegényedett el. Ők végig megőrizték a főnemesi címüket, császári-királyi fényképész volt az egyik. A szegény ágtól 1760 körül vonták meg a főnemesi címet, mert az egyik katolikus őszám elkövette azt a vétséget, hogy hozzáment a prágai főrabbihoz. Az ő egyik gyerekük jött Magyarországra, és az én nagymamám ennek a házaspárnak a szépunokája lehetett.

Elég vázlatosak ezek a papírok, lehet, hogy a családban még találnánk szerbeket, horvá-

tokat és másokat is. Én azt mondtam akkor, hogy mi egy közép-európai család vagyunk. Azt hiszem, hogyha meglennének az iratok, akkor nagyon sokan nagyon sokféle nemzetiséget és vallást találnának a családjukban. Akkor pedig mi értelme van annak, hogy egyesek megpróbálnak ellentéteket szítani, egymásnak ugrasztani bennünket, hiszen a családjainkban nagy valószínűséggel sok mindenki megtalálható a szomszédos országokból? Hogy az én történetem teljes legyen, abból világos, hogy a Nürnbergi törvények értelmében még gázkamrába is küldhetnének engem. Ezért talán érthető az, hogy én nagyon régóta azt mondom, ha mi segíteni akarunk másokon, segíteni akarunk azokon a magyarokon, akik más országokban nemzetiségként élnek. Először azonban Magyarországon kell rendet teremteni, és Magyarországnak kell fejlődnie.

Gondoljuk végig: nálunk is élnek nemzetiségek, mindez ugyanúgy vonatkozik rájuk is, és az ő ún. anyaországukra is. Akkor kialakulhat, hogy ez a közép-európai térség összehangoltan, egymást segítve, egymást támogatva, harmonikusan fejlődhet. Végre kialakulhat, hogy ez nem egy átmeneti térség lesz, nem egy egészségügyi védőzóna kelet felé, vagy ütköző zóna, hanem szervesen beilleszkedik Európába, és az itteni hatalmas szellemi értékek, akár a tudományt, akár a kultúrát, vagy a művészetet nézzük, Európa szerves részévé, és ezen keresztül a világ szellemi kincsének szerves részévé válhat. Azt hiszem, hogy minden gondolatunknak és cselekedetünknek, ez kell, hogy az alapja legyen.

Ami az egészségügyi területet illeti, bennünk nagyon erős a szolidaritás, és mindenkinek szeretnénk magas színvonalú egészségügyi ellátást nyújtani. Azt is nagyon jól tudjuk azonban, hogy ennek bizonyos korlátai vannak. Az egészségügyi ellátásban is érvényesíthetők a szociáldemokrácia alapelvei, a szociálisan igazságos egészségpolitika: minőségileg értékes, célszerű és gazdaságos egészségügyi ellátás biztosítása a szolidáris betegbiztosítási rendszeren belül. Kiemelt érték az egészségfejlesztés, a megelőzés, a rehabilitáció. Mit jelent a demokratizmus? Az egészségügyi rendszer figyelembe veszi a betegek önmegvalósítási igényeit, erősíti saját kompetenciájukat, és megtakarítja nekik a rendszerből fakadó többszörös vizsgálatokat. A pénzeszközöket hatékonyan használja fel, tartósan stabilizálja a járulékok tételeket, átláthatóvá teszi, és széleskörű ellenőrzést biztosít a járulékok felhasználása, gazdálkodása felett.

Mit jelent az esélyegyenlőség? A szegénység visszaszorítása, az alapfeltételek biztosítása, a táplálkozás, a víz, a higiénia, a képzés, és lakás, a hatékony egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztonsága mindenki számára. Egyébként az Európai Unióban, ahol most kezdődött meg az egészségügy és a társadalombiztosítás harmonizációja, az alapelveket igyekeznek ezek szerint megvalósítani. Nagyon érdekes dolog kezd kialakulni, hogy nem a fogadó, hanem a küldő ország társadalombiztosítása szerint kell az egészségügyi ellátást biztosítani a fogadó országnak. Ez vonatkozik a turistákra, és a munkavállalókra egyaránt. Ez az alapelv egyre inkább kezd kialakulni, bírósági ítéletek is vannak erre vonatkozóan az Európai Unióban, és úgy néz ki, hogy ez nemsokára deklarált jogszabályi formában is meg fog jelenni. Most mi az, amit ha erről a törvényről van szó, mi fel tudunk kínálni, de amiről

Keletről Nyugatra Európa közepén

ebben a tervezetben nem túl sok szó esik? Az egyik: együtt tudunk működni a képzésben, és itt nemcsak az orvosképzésről, de a nővérképzésről, a védőnőképzésről, tehát az ún. középkáder és a felsőfokú oktatásról is szó van. Részben úgy, hogy Magyarországon biztosítani lehet a képzést, részben úgy, hogyha működik, vagy működnek valahol magyar egyetemek, akkor azoknak a támogatásával. A másik dolog, hogy az eljárásokat, a határon túli magyar eljárási szabályokat, eljárási rendet egy kicsit könnyebbé tenni a határon túli magyarok számára. Ezt más országok is gyakorolják, és ez elég általános a világban. A harmadik a speciális egészségügyi ellátás. Magyarország és az összes szomszédos ország önmagában nem nagy ország. Vannak olyan betegségek, amelyek ritkán fordulnak elő, vannak olyan eljárások, amelyek rendkívül drágák, és az arra szoruló beteganyag, akiknek ez szükséges, viszonylag kis létszámú. Ha összefogunk, és központokat építünk, akkor sokkal rentábilisabban és szakmailag lényegesen hatékonyabban tudjuk ezeket az ellátásokat végezni. Ezekről a törvénynek az egészségügyi részében nem esik szó. Az amúgy is alulfinanszírozott, forráshiányos és az egészségbiztosítási alapból 100 milliárd forint fölötti nagyságot kilopó kormányzati tevékenység következtében ellehetetlenülő egészségügyi ellátásra ráereszteni minden pénzügyi forrás megjelenése nélkül bármilyen további plusz ellátást, nem nagyon lehet. A törvénytervezetről (amely magyartalan és tele van primitív nyelvtani hibával), nem tudtam eldönteni, hogy szakmai hibái, tudatlanságból fakadnak-e, vagy szándékosan homályban akar hagyni bizonyos dolgokat. Én sunyiságokat érzek benne, ezért úgy döntöttem, hogy a „vagy” helyett „és”-t teszek. Valószínű, hogy mindkét elem igaz lehet. Nekünk az a kötelességünk, hogy ezekre felhívjuk a figyelmet. Ha visszautasítják, akkor mindig újra, százszor is el kell mondani, mert következetes magatartásunkkal el lehet kerülni azokat a csapdahelyzeteket, amelyeket itt említettek az előttem szólók. A törvény olvasása kapcsán eszembe jutott egy mondás, amit egy kicsit módosítottam Közép-Európára, Ábrahám Lincoln mondotta jó régen: „Mondjátok meg a népnek az igazságot, és akkor biztonságban lesz az ország.” Azt mondom én is Közép-Európára, hogy mondjuk meg népeinknek az igazságot, és akkor biztonságban lesznek országaink!

Dr. Balogh László országgyűlési képviselő (MSZP):

A státusz törvény előkészítése során az jutott az eszembe, hogy ez a kormány nem képes kibújni a bőréből. Ígéretet, illúziókat kelt, aztán végül is nem tudjuk, hogy mi lesz ennek az eredménye. De azt határozottan és biztosan tudjuk, hogy ha nem lesz eredménye, azért mi leszünk a hibásak, meg a múlt. Már pedig ezt a problémát kezelni kell, a jelenlegi helyzet és a jövő okán is, mert ha bekövetkezik az Európai Unió csatlakozás, az magyarok millióit vághatja el az anyaországtól. Ha ténylegesen kezelni akarja a magyar diplomácia ezt a kérdéskört, akkor minimálisan három olyan dolog van, amit el kellene fogadtatnia a szomszédos országokkal, illetve az Európai Unióval. Az egyik dolog, hogy a határon túli magyar ki-

sebbségek ügye nem megoldott. Természetesen országonként más és más a probléma, de nem megoldott ez a kérdés. A másik, hogy itt egy egyedi problémáról van szó, amely egyedi megoldást is igényel. Mert ha végiggondoljuk a csatlakozni kívánó országokat, akkor ilyen problémával más országok nem küzdenek. A harmadik pedig az, hogy Magyarország számára ez a kérdés nemzeti kérdés. Ha ezt sikerül elfogadtatnia, akkor a diplomácia jó úton jár, és valóban tesz egy nagy lépést annak érdekében, hogy a státusztörvény ne csak ígérethalmaz legyen, hanem megvalósuljon. A törvénnyel kapcsolatban is úgy érzem, hogy a kormánynak három alapvető feladata lenne. Az egyik feladat *az államközi egyezmények előkészítése a szomszédos országokkal azokról a kérdésekről, amelyeket a státusztörvény rendezni akar*. Én nem tudok róla, de jó lenne, ha folyna ilyesmi, mert nem tudjuk, hogy a szomszédos országok meddig hajlandók elmenni. Márpedig ezt a kérdést erő politikával nem lehet megoldani, csak és kizárólag kompromisszumokkal. Ha erő politikát alkalmaz a kormány, akkor lehet, hogy rosszabb helyzetbe hozza a határon túl élő kisebbségeket, mint amiben most vannak.

A másik problémakör: *az Európai Unió országok hogyan viszonyulnak a határon túli magyarok munkavállalási kérdéseihez* meg a Magyarországon való három hónapos tartózkodás kérdéséhez? Nem gondolják-e azt, hogy ezek a felvetések a schengeni, vagy amsterdami egyezmények kijátszására szolgálnak? Mert ha ezt gondolják, akkor ez nekünk nagyon-nagyon nem jó. A csatlakozás szempontjából sem, meg abból a szempontból sem, hogy meg tudjuk-e oldani azokat a problémákat, amiket a státusztörvény felvet. Ha azonban megnyerik az Unió országokat, és van támogatás a részükről, akkor teljesen természetes, hogy a törvény hatályosulását ez a lépés segíteni fogja.

A harmadik feladat kör, ami a kormány előtt áll: úgy érzem, hogy *széles belpolitikai támogatottság* nélkül ez a törvény előkészítés, és ennek a törvénynek az elfogadása nem sokat fog érni. Tudjuk-e hogy mi a magyar társadalom véleménye ezzel a kérdéssel összefüggésben? Tudjuk-e hogy mekkora a magyar gazdaság teherbíró képessége, magyarán meddig lehet elmenni? Ha ezeken a területeken nem folyik munka, akkor lehet bármilyen jó is a tervzet, nem lehet megvalósítani. Van egy negyedik probléma is: nincs jó törvénytervezet, csak „konceptió”, ötletthalmaz van, határtalan ötletek a munkabizottságokban. Ki lesz az, aki meg fogja mondani, hogy hol van ezeknek az ötleteknek a határa? Ki lesz az, aki majd meg fogja mondani a határon túl élő magyaroknak, hogy ha ez a státusz törvény megvalósul, nektek akkor sem lesz annyi jogotok, mint a Magyarországon élő magyar állampolgároknak? Ez nagyon lényeges és jelentős kérdés, és úgy érzem, hogy a kormány bujdosol, ezt a kérdést nem hajlandó megválaszolni. Ezt a kérdést kikerüli, illúziókat kelt, és hatalmas nagy lózungokat mond. Már pedig ezeket a kérdéseket meg kell válaszolni, és meg kell mondani, hogy hol van a határa az ötletthalmazoknak!

A továbbiakban szólni szeretnék néhány speciális problémáról az előkészítő munkával kapcsolatosan. Az első kérdés a feles, vagy kétharmados törvény kérdése. Én azt gondolom, hogy ez nemcsak jogi kérdés, hanem politikai kérdés. Két alapvető érdek ütközik vélemé-

Keletről Nyugatra Európa közepén

nyem szerint a státusztörvényben. Az egyik érdek az anyanemzet kötelezettsége a határon túl élő magyarok iránt. A másik érdek pedig a társadalom teherbíró képessége. Ha ezt a két érdeket kijátsszák egymás ellen, akkor magyar magyart fog gyűlölni. Ebből következik, hogy minél szélesebb társadalmi konszenzus mellett kellene elfogadni a törvényt, és ehhez véleményem szerint hozzátartozik a kétharmadoság kérdése is. Hozzá tartozik az is, hogy az előkészítés a frakciók közötti egyeztetéssel folyjon. Hozzá tartozik az is, hogy a szakértői bizottságokban ne csak szócséplés legyen, hanem valóban munka folyjék. Hozzá tartozik az is, hogy mindegyik határon túli szervezetet kérdezzék meg erről a kérdésről, és hogy a kormány ne bujdokoljon, hanem mondja meg, mik konkrétan az elképzelései a státusztörvényvel kapcsolatban.

Fontos kérdés a személyi hatály ügye. Odáig könnyű eljutni, hogy a Kárpát-medencében élő magyar kisebbségekre vonatkozzon, de aztán jön a neheze: ki a magyar? Nyilván adódik egyszerűen a válasz, hogy – aki magyarnak érzi magát. Ezzel szemben ez a koncepció, meg az eddigi anyagok azt sugallják, hogy az legyen magyar, akiről ezt egy társadalmi szervezet megállapítja. Nekünk az a véleményünk, hogy maradjunk annál: aki magyarnak érzi magát.

Azt nem tudom elképzelni, hogy ezt kizárólag egy társadalmi szervezet döntse el. Felvetődik az a jogi probléma is: nonszensz, hogy egy határon túli társadalmi szervezet állásfoglalása kötelező legyen egy magyar államigazgatási szervre.

A harmadik dolog az elbírálás kérdése. Nekem erről határozottan az a véleményem, hogy ez a magyar hatóságok feladata. Nem rakhatjuk rá ezt a felelősséget a határon túli társadalmi szervezetekre. Ezekről a társadalmi szervezetekről sajnos van egy olyan kép a magyar társadalomban, hogy civakodnak, veszekednek, és ezzel még fokozzuk a köztük lévő ellentéteket, mert akkor meg kell mondani, hogy melyik az a társadalmi szervezet. Gondoljunk például a vajdasági helyzetre! Akkor látjuk, hogy ez nem könnyű probléma. Nekem határozottan az a véleményem, hogy *a döntés a magyar hatóság feladata*. Más kérdés, hogy a határon túli magyar szervezeteknek véleményalkotási lehetősége van. Negyedik probléma az, hogy milyen módon oldja meg az állam a támogatások leosztását. Nyilván egy általánossággal lehet kezdeni a választ, hogy – a lehető legátláthatóbb módon, mert ez egy nagyon-nagyon kényes kérdés. Én azt mondom, ha lehet, akkor minél normatívabb módon, ne függjön attól, hogy kiről van szó, hanem miután a státusz a személyhez kötődik, így legyen a támogatás is személyhez kötött. Nekem végezetül az a véleményem, hogy nekünk természetesen támogatni kell ezt a törvényelőkészítő munkát, de rá kell kényszerítenünk a Kormányt arra, hogy valljon végre színt, és mondja meg, hogy mi a véleménye. *Az előkészítésnek Magyarországon, a határos szomszédainknál, az Európai Uniónál, a határon túli magyarok körében mindenütt végig kell futnia.*

Gellért Kis Gábor:

Engedjétek meg, hogy én a *Hitel* című hetilap korai, egyik '89-es vagy '90-es számából idézzek! Az újság akkoriban az MDF szellemiségéhez közel álló lap volt, Bíró Zoltán jegyezte főszerkesztőként, és volt egy állandó rovata, Esterházy Péteré, *Az elefántcsonttoronyból* címmel. Ebben a rovatban jelent meg az az emlékezetes mondata, hogy „Földet vissza nem veszünk!” E sorozatban közölt Esterházy egy publicisztikát Trianonról és környékéről, meg arról a bornírtságról, ami e körül az elmúlt évtizedekben felhalmozódott. Emlékezetből idézem: Jászi Oszkár pontosan fogalmazta meg, hogy az Osztrák–Magyar Monarchia az itt élő népek és nemzetiségek börtöne volt. Ebben Jászinak – így Esterházy – igaza is volt. Abban tévedett, hogy nem vette észre: ez a régió ugyanakkor az itt élő népek és nemzetiségek létezésének természetes terét is adta az elmúlt több mint ezer évben. Most már én folytatom abban a felfogásban, hogy Trianonnak ma nem csupán, nem is elsősorban a következménye az érdekes, avval legföljebb a politikusok foglalkoztak-foglalkoznak, hanem az, hogy ez a rút béke hosszú évszázadok alatt kialakult gazdasági, földrajzi, néprajzi struktúrákat szabott széjjel. Nekem az 1990-es évek kezdetétől az volt az egyetlen, az igazán fontos kérdésem ezzel kapcsolatban, hogy most, azaz nyolc évtizeddel később egy nyilvánvalóan más rendszerben helyreállíthatóak-e ezek a struktúrák; esetleg az évezredes struktúrák helyébe állíthatóak-e mások közelítően azonos funkcióval? Még azt is megengedem, hogy a *Visegrádi kezdeményezés* hasonló megfontolásból született, ami mögött azonban már olyanfajta hátsó politikai szándékok is szerepet játszottak, amelyek mára elsőrendű politikai céllá váltak. Volt már ilyen a politikában, a történelemben, és lesz is. Gondoljunk csak a kisebbségekre, mint a politikai nyomásgyakorlás eszközére! Az egészet csak olyan kontextusban érdemes kezelniünk, amely arról szól, hogy ebben a régióban – beleértve Dél-Lengyelországot és a Kárpátok által körülrajzolt régiót – a belső piacok, a kereskedelmi kapcsolatok és az infrastruktúrák miként működtethetők az itt élő népek számára a leghasznosabban. Hiszen abban az esetben nyilván a határon túl élő magyarok is jelentős mértékben érintve volnának.

A második megfontolás. Több mint tíz éve bebizonyosodott, hogy a határon túli magyarok ügye itthon belpolitikai eszközként alkalmatlan – nem lehet szavazatokat nyerni vele. Akiket ez marketingelemként megfog, azok amúgy is mindig egyfelé szavaznak. Legföljebb egyik jobboldali párttól átmegy a másik jobboldali párthoz az a szavazó, akit trianonozással, a határon túli magyarkodással és egyebekkel meg lehet fogni, vagyis ezen az úton nem lehet bővíteni a szavazóbázist. Azt gondolom, hogy ezt a mi pártunk nem hagyhatja figyelmen kívül.

Az előadásokból, amelyek nagyon pontosak, szakmailag, végiggondoltak voltak, számomra nem bontakozott ki olyan, döntésre érett javaslat, amely a Magyar Szocialista Párt számára elég határozott arcot mutatna a tekintetben, hogy mit képviseljünk. Mit akarunk mi a határon túli magyarokkal? Van egy alkotmányos kötelezettség, ezt rendezni kell. A státusz-törvény azt vállalja magára, hogy átfogóan rendezi ezt az ügyet. Csak ez a járható módja? Én

nem hiszem. Van lehetőség arra, hogy mindazon törvényeket, amelyek érintik vagy érinthetik a határon túli magyarok magyarországi tartózkodását és minden egyéb lehetőségét, kisebb vagy nagyobb részben módosítsuk vagy kiegészítsük. Miután együtt van az a joganyag, amely ezzel a kérdéssel akármilyen formában – ha csak érintőlegesen is – foglalkozik, át lehetne tekinteni jogszabályonként pontról-pontra, miként lehetne rendezni az ügyet. Számomra nem egyértelmű az, hogy státusztörvény kell. Én azt szeretném, ha az én pártomnak karakteres véleménye volna ebben a kérdésben, és ezt megfogalmazná. Ettől még persze a státusztörvényhez való viszonyunkat előbb-utóbb tisztázni kell, de legyen a mi pártunknak olyan véleménye, amely azt mondja: mi nem tartjuk alkalmas eszköznek a státusztörvényt. Én tegnap hozzájutottam az Igazságügyi Minisztérium tervezetéhez, amely voltaképpen a Kormány koncepciójához fűz megjegyzéseket, még hozzá olyképpen, hogy igyekszik a szakmai észrevételeit nagyon burkolt formában tudtára adni a koncepciót megfogalmazó kormányzati tényezőknél, jelezve, hogy számos jogtechnikai nehézségbe ütközik annak megvalósítása, amit a koncepció leírt. Csak ez nem olyan sarkos, mint ahogy itt kívánságként megfogalmazódott. Hiszen koalíció van, és természetesen nem akarják azt senkinek felhántorgatni, hogy el kell olvasni a törvényeket, mert a leírt anyagból az derül ki, fogalmatok sincs, hogy jogilag mit lehet, és mit nem. Az Igazságügyi Minisztérium anyaga nagyjából erről szól.

A három hónapos munkavállalás nem egyébről szól, mint az idénymunkáról, az építési és mezőgazdasági szezon időleges munkaerőigényéről, ami tavasztól-őszig tart. Aki ilyentájt idejön, az nem gazdasági menekült. Tehát a koncepció által megfogalmazott három hónapos munkavállalási lehetőség ezt serkenti. Ezzel csak a valóságra szeretném felhívni a figyelmet, valamint arra, hogy a határon túl élő magyarok nagyon pontosan ismerik a saját érdekeiket: ilyenformán nem fenyeget az a veszély, hogy három és félmillió magyar felkerekedik a határon túlról, és beözönlik az országba. Több okból sem fenyeget ez a veszély. A szomszéd országok belső mobilitása még rosszabb, mint Magyarországé. Ha Kelet-Magyarországról nem költöznek Szombathelyre, bár ott jobb munkalehetőségek vannak, mert nincs belső mobilitás, vagy alig van, ez a szomszédos országokra többszörösen igaz. Az erőszakos mobilitás Romániában megszűnt, vagy legalábbis olyan mértékben csökkent, hogy már nem szignifikáns. Ismétlem: nem fenyeget a beözönlés veszélye.

Végezetül a koncepció egyes tételeiről. A történeti hivatkozások hihetetlenül rosszak, a belső akusztikájuk is rossz jogalkotási szempontból, a nemzetközi vonatkozások meg végképpen elhibáztak.

Az egyik legnagyobb probléma az ajánlás kérdése. Ha a magyar állam külső szervezeteket bízna meg ennek begyűjtésével, hitelesítésével, – tudjuk, hogy több száz szervezete van a magyarságnak a határon túl – rögtön azzal a problémával kerülünk szembe, hogy nincs definiálva, mely szervezetek kapnának erre jogosítványt. Nem lehet eldönteni, hogy milyen alapon adhat ajánlást az egyik, s milyen alapon nem adhat a másik. Az ajánlás jogi természetével van a baj. Mert miről van szó? Ha valamelyik szervezet valakit ajánl, azt a magyar ha-

tóságnak – írja az utolsó mondat – mérlegelés nélkül el kell fogadnia. Magyarán, az ajánlás jogi értelemben egy hatósági jogosítvány, amellyel egy határon túli – tehát magyarországi jogi személyiséggel nem rendelkező – szervezetet ruházna fel a magyar törvény. Ez nemzetközi jogi szempontból egyszerűen tarthatatlan, példátlan, keresztülvihetetlen.

Kérdéses az is, hogy az egyes országok belső jogrendje miként reagálna ilyenfajta felhatalmazásra, mert az sem mindegy, hogy akár párt, akár társadalmi szervezet végez efféle tevékenységet, az érint adatvédelmi és egyéb személyiségjogi vonatkozásokat, s ezek minden országban egyformán érvényesek. A szabályozás lehetővé tenné, hogy a Magyarországon nyújtandó egészségügyi szolgáltatások meghatározott körét a szomszédos országokban lévő magyarok igénybe vehessék. Itt pillanatok alatt százmilliókra vagy milliárdokra rúghat a mérték. Ki határozza meg a gondozásra jogosultak körét, és hogy fogja azt megtenni? A finanszírozásról a 12. pont azt mondja: *alapelv, hogy minden, a szomszédos országokban élő magyarokat megillető támogatásnak e közösségek önszerveződését, az önzorgatási intézmények erősítését, önálló gazdasági szerepvállalását kell elősegítenie.* Közösségeknek, amelyek értelemszerűen nem gazdasági társaságok, ezért képtelenség, hogy mint közösségeknek legyenek önálló gazdasági szerepvállalásaik! Az ugyanis nem fér össze a nálunk és náluk egyaránt kialakult gazdasági renddel. Ez fogalmazásbeli dolog, csak komolyan gondolják. És erre nézve van tapasztalatunk, akár az *Új Kézfogás Alapítvány* révén is. Össze vannak keverve a dolgok. Ott, ahol az önálló gazdasági tevékenységet kellene serkenteni, más szempontokból nyújt segítséget a magyar állam. Ahol a gazdaságé a főszerep, ott a gazdaság szempontjainak kell döntőnek lenni – nem pedig a politikai vagy etnikai szempontoknak. Ahol ezek keverednek, ott a befektetett pénz szükségképpen elvesz. A 13. pont a kedvencem. Az egyes kedvezmények igénybevétele érdekében a magyar állam által alapított közhasznú szervezetek szerződést kötnek. Külön-külön mindegyik a szomszédos országokban élő magyar közösségek által létrehozott társadalmi szervezettel. Ki választja azonban ki a társadalmi szervezetet, amellyel szerződést köt? Ez a szlovákiai pedagógusok egyesülete vagy pedig a fazekasoké? A zárójeles mondat itt a lényeg: *ez a nemzetkoncepció sarkalatos pontja.* Ti ismeritek azt nemzetkoncepciót, amelynek ez a sarkalatos pontja? Én a létezéséről sem tudok. Egy kormánykoncepcióban valami olyasmire hivatkoznak, ami nem létezik, vagy spirituálisan létezik, és amire úgy lehet hivatkozni, mint tudott dologra. Holott erről senki nem tud, beleértve magukat a kormánytényezőket is.

László Domonkos:

Nekem is jogom van ebben a kérdésben szólni, hiszen 53 évvel ezelőtt Romániából, Erdélyből kellett menekülnöm. Jól ismerem az ottani helyzetet. Egy ilyen törvénytervezet, amit a kormány most benyújtott, teljesen tönkreteszi az ottani magyarság politikai, gazdasági, erkölcsi, társadalmi helyzetét. Ki jönne onnan át? Mindenki! Csak az idősek maradná-

Keletről Nyugatra Európa közepén

nak ott, mindenki ide akar jönni, részben gazdasági okokból, részben pedig csodát várva, mert csodákat ígérnek nekik. Ha mindenki ide jönne mi történe itt, Magyarországon? Megbontaná az itteni társadalmi, erkölcsi, politikai, gazdasági rendet. A törvénytervezet teljesen megbontotta az ottani választási rendet is. A magyarság nagyon komoly politikai tért veszített a mostani választásokon. Elveszett Marosvásárhely, az egyik legfőbb városa Erdélynek. A többi városban sem az RMDSZ emberei lettek polgármesterek, hanem Székelyudvarhelyen a Fideszes Szász Jenő és máshol is ilyen emberek. Tehát az a 8–10 évig tartó egység, amit az RMDSZ képviselt Erdélyben, amire büszkék voltunk, és ami képviselőket juttatott a román parlamentbe, ami kormányba vitte az RMDSZ-t, az most teljesen bizonytalan, megbomlott, és az ottani politikai vezetők is egymás torkát ragadva bizonytalanok.

Mit okozna ez a státusztörvény? Fölöslegessé tenné az alapszerződéseket. Fölöslegesek az alapszerződések. Ha a magyar kormány mindent megad, akkor az alapszerződésekben mit kérjünk számon, hogy miként bánnak az ottani magyarokkal? Akkor majd azt mondják a román vezetők, – ismerem sokaknak a véleményét – hogy akkor menjetek Magyarországra, ott minden megoldódik. A román nacionalisták örülnének, ha Magyarországon ez a törvény életbe lépne, mert akkor a gondot leveszik az ő vállukról. A gazdasági gondot, a politikai gondot, és az olyan gondot, hogy számoljanak a magyarsággal. Ha ehhez hozzájárul a Parlament, az nemcsak beláthatatlan gazdasági következményekkel járna a magyarországi társadalomban, hanem politikai és erkölcsi következményekkel is. Ma már nem úgy ítélik meg az erdélyi és a határon túli magyarság kérdését, hogy szegény magyarok, mi lesz velük, elnyomják őket. Mert ez nem igaz már, a mai helyzetben már szót tudnak emelni, a mai helyzetben intézményeik vannak, a mai helyzetben tudnak magukért harcolni.

Ez a tervezet politikai léggömb, de nem szabad legyinteni rá. A Magyar Szocialista Pártnak éppen az a feladata, hogy ezekben a kérdésekben megfelelő módosító indítványokkal javítsa ki ezt a törvényt. Igaz, hogy meg kell oldani bizonyos kérdéseket, de nem úgy, hogy lefejezzük az ottani magyarságot, annak az értelmiségét. Nem a 70–80 évesek jönnek, hanem az értelmiség, a jó szakemberek, mert ők azt remélik, hogy itt valamihez jutnak. Tárgyilagos, reális javaslatokat kell tennünk, és nem akadályozni a törvény elfogadását! 1948-ban börtönből menekültem, de nem úgy jöttem át, hogy végleg itt maradjak, sajnos aztán így lett. Tehát tárgyilagosan kell a kérdéseket megoldani, de nem politikai léggömbökkel, hanem úgy, hogy az ottani magyarság számára is elfogadható, sőt támogatható legyen számukra. Hiszen az ottani RMDSZ-nek nagyon komoly küzdelmet kell vívnia, hogy valamit elérjen.

Én nem bízom a Parlament minden tagjának bölcsességében, de abban bízom, hogy a magyar társadalomnak is lesz beleszólása abba, hogy ne hozzanak olyan abszurd törvényeket, amelyek a hazai és a kinti magyarok helyzetét tönkreteszik.

Páldi András, volt kijevei nagykövet:

A státusz törvény kezdeményezését én is léggömbnek tartom. Sajnos, a magyar pártok egy részének a blöff az egyik harci eszköze. Különösen káros ez az eszköz, amikor egy egész nép érzésével játszanak, a határontúli magyarokat hitegetik, irreális kívánságok teljesítését ígérik meg, elhallgatva a magvalósításhoz szükséges feltételek hiányát. Rengeteg ígéret hangzott el: először a kulturális autonómia, majd a területi autonómia, a magyar állampolgárság, a státusztörvény, és most, miután a fentiekből semmi sem valósult meg, itt van a magyar igazolvány.

Nekem régóta ellenszenves a Fidesz és a kormány által szélτέben-hosszában emlegetett tétel, mely szerint a Fidesz elfogad és támogat minden olyan kérést, amit a határontúli magyarok az anyaországtól szeretnének megkapni. Ez a blöffök egyik legnagyobbika. *Egy kormány, amely tízmillió magyar állampolgárnak felelős, nem tehet ilyen kijelentést. Nem folytathat ilyen gyakorlatot, nem szolgáltathatja ki magát kisebbségi vezetők kívánságainak, amit ugyanis ők követelnek, nem mindig esik egybe az adott kisebbség, illetve az anyaország érdekeivel. lehetőségeivel.* Ezt az elvet, magatartást – szerintem támadni, vitatni kellene, ezt nem szabadna szó nélkül hagyni. Az MSZP-nek ebben a vitában természetesen részt kell vennie, egyrészt az irreális ígéretések elleni fellépés útján, másrészt annak hangoztatásával, hogy a magyar kormányoknak döntéseik meghozásánál elsősorban az anyaország tízmillió lakosának érdekeit kell szem előtt tartaniuk. Ha nem vizsgáljuk meg, hogy milyen a munkanélküliség helyzete nálunk, mennyi emberre lehet számítani, akkor nem szabad elfogadni ezeket az előterjesztésben foglalt tételeket. Magyarországon az utóbbi években már érezhető bizonyos kisebbség ellenesség, a hazai magyarság nem fogadja szívesen a határon túli magyarok ajnázását. Ha valaki kiáll a védelmükben, – jogosan, alaposan, indokoltan –, akkor mindenképpen támogatásra számíthat. Itthon az orvosi ellátás gyengeségei, hiányosságai ma már belpolitikai gondot jelentenek, mindenfelől csak panaszszó hallatszik. Jól meg kell hát gondolni, hogy ilyen törvénnyel lehet-e, és érdemes-e úgy terhelni a rendszert, hogy közben tovább növeljük az itthoni elégedetlenséget. Most azt kérdezném, hogy megszigorítják-e a letelepedést, ha ezt a törvényt bevezetjük? Mert az átjövők jó része mindent el fog követni, hogy le is telepedhessen. Viszont át kellene gondolni, hogy vannak-e olyan munkahelyek, olyan területek, amelyekre konkrétan lehetővé lehetne tenni, azaz szelektálva kellene munkavállalókat – például nővéreket az egészségügyben – fogadnunk.

Rózsa András újságíró:

A státusztörvény szorgalmazása nemcsak a Fidesztől kiinduló belpolitikai célokat szolgáló valami. Legalább ilyen erőteljes kezdeményezője a törvénynek az RMDSZ radikális szárnya, és ennek elsősorban Románián belüli belpolitikai, sőt az RMDSZ-en belüli politikai ellen-

Keletről Nyugatra Európa közepén

tétekből származó okai vannak. Mi szívesen beszélünk a határon túli magyar társadalomról úgy, mint egy politikailag strukturálatlan társadalomról, holott mindegyik országban a magyar kisebbség éppen olyan strukturált, sőt néha még strukturáltabb, mint a hazai magyar társadalom. Ezt nem árt figyelembe vennünk.

A másik: valóban azt érzem alapkérdésnek, hogy ki a magyar. Azt hiszem, hogy sem az egyén identitás-választása, sem valamifajta szervezet által elfogadott álláspont ezt nem határozhatja meg. Az egyén szabad identitás-választásáról csak annyit mondanék, hogy az utóbbi időben egyre több honfitársam ébred reggelente arra, hogy neki kanadai identitása van. Tessék ezt végiggondolni, tessék ezzel számolni! Ha csak a szabad identitás-választásra bízunk a döntést, föltehetően egyik napról a másikra sok szomszédos országban fognak nagyon sokan arra ébredni, hogy ők magyarok. Az intézményi hitelesítéssel kapcsolatban, elfogadom, sőt valószínűsítem, hogy ebben többfajta csapda van, különösen, ha erre valamilyen határon túli magyar szervezet kap felhatalmazást. Nekem olyan információim vannak, hogy egyfelől nagyon erőteljes az a törekvés, hogy a határon túli magyar egyházak döntsék azt el, hogy ki a magyar, az egyházak adjanak erről papírt. Nem tudom, hogy egy ateistának, vagy éppen egy görög-keleti magyarnak melyik egyház miként fog bizonyítványt adni, hogy ő magyar.

Van egy ennél életképebb ötlet is, hogy egy kuratórium jöjjön létre az ottani szervezetek, egyházak, egyéb intézmények képviselőiből, és ez a testület lenne erre jogosult. Én azt hiszem, hogy a hovatartozás kérdésének eldöntésében nem fogalmazhatók meg objektív kritériumok, mert a kérdés sokkal összetettebb. Ezért a mások által már említett politikai okok mellett, nagyon sok buktatója van ennek, és nagyon sok veszélye van a státusztörvénynek. Ilyen kardinális pont a határon túli magyarság hazai foglalkoztatása. Mivel ennek hatásait nem mértük föl sem a szükséglet, sem a kínálat oldaláról, és nem látjuk az egésznek a következményeit, megítélésem szerint jó dolog az, ha a Magyar Szocialista Párt úgy foglal állást, hogy a határon túli magyaroknak a határokon túl, az ottani országban kell megtalálni a boldogulásukat.

Lássuk azonban be, hogy ez csak hosszú távon igaz! Ne áltassuk magunkat egy ilyen érdemi tartalom nélküli frázissal, mert igaz, hogy *hosszú távon boldoguljanak a szülőföldjükön, de nekik rövid távon kell megélni, a gyerekeknek holnap kell kenyeret adni*, nem tíz év múlva, vagy húsz év múlva. Azzal is számolni kell, hogy nekik ma kell olyan munka, amiért Magyarországon fizetnek, mert otthon, a szülőföldjükön nem találnak ilyen munkát. Azoknak, akik a munkájukat Magyarországon igénybe veszik, most kell az a munkaerő, nem öt vagy tíz év múlva.

Keringenek különböző adatok a magyarországi munkavállalásokról ezer főtől a több tízezer főig. Tudomásul kell venni, hogy az ún. három hónapos idenymunkán túl, amelyik első sorban csak a határ közeli megyékre terjed ki a mezőgazdasági kampány időszakokban, a magyar építőipar egész évben, januártól decemberig – foglalkoztatja a határon túli építőmunkásokat, embertelen körülmények között, diszkriminációval. Ezek az emberek napi

10–12 órát dolgoznak, szombaton és vasárnap is munkára kötelezettek mindenfajta plusz bér nélkül, javarészt feketén foglalkoztatják őket és nagyon sokszor plusz költségekkel is megterhelik azok a vállalkozások, amelyek kiközvetítik ezeket a munkaeőket. Hadd mondjak egy példát. A közvetítő vállalatok az illető építőipari cégtől egy emberért óránként 650 Ft-ot kapnak, de csak 200–250 Ft-ot fizetnek ki a munkavállalóknak, és nem biztosítanak semmilyen egészségügyi, vagy szociális védelmet. Ez méltatlan helyzet Magyarországon, akár magyar munkavállalóról van szó, akár bangladesiről. Valószínűleg ismert ebben a körben, hogy Kárpátalján a pedagógusok a márciusi fizetésük felét kapták meg június végén. Egyébként az a fizetés kb. 40 dollárnak felel meg egy hónapban, az áraik azonban úgy vannak, ahogy nálunk. Nagyon sok pedagógus nyáron átjön ide idénymunkára, építkezésre, és újabban Erdélyből is, a Vajdaságból is. Rá van erre kényszerülve. Pillanatnyilag a legalacsonyabb segédmunkási munkaeőre van szükség a magyar munkaerő piacon, mert ezt szívja fel a piac. Ezekre a helyekre – tessék tudomásul venni –, nem akad, vagy csak elvétve akad magyarországi munkavállaló. Magyarországi munkavállaló ilyen körülmények között nem hajlandó elvállalni ezt a munkát, azt mondja, hogy akkor inkább segélyt vár az önkormányzattól. Van azonban egy valós távlati probléma: az informatikusok problémája. Ha mi most szabályozunk valamit, hosszú távra és mereven bebetonozva csinálunk valamit, a magyar informatikusokat el fogja szívni az Európai Unió. Ha Magyarország nem akar lemaradni az információs sztrádán folyó versenyben, akkor *kénytelen ezeket az informatikusokat pótolni, és a legtermészetesebbnek tűnik, hogy a szomszéd államokból.* Nálunk is érvényes az agyelszívás. Amikor a Magyar Szocialista Párt ezzel kapcsolatban állást foglal, akkor erre is gondolni kell.

Vojnik Mária:

Köszönök szépen minden jobbító szándékú javaslatot. Én remélem, hogy a parlamenti vitákban majd hasznosítani lehet ezeket. Néhány dologra azonban szeretnék reagálni, hogy ne maradjon félreértés. Mindazokat a szabályozottságokat, amiket akár kétoldalú megállapodásokban, nemzetközi egyezményekben már most érvényben levőnek tekinthetünk, azokat nem hoztuk elő, mert azokat a Kormány sem tekinti a státusztörvény részének. Ezek részei a magyar jogrendnek, a nemzetközi megállapodásoknak, és ha előhoznák, csak azt erősítenék, hogy a státusztörvényre nincs szükség. Akár a kölcsönösen elismert biztosítótársaságokhoz való tartozás, akár a munkaügyi kvóták tekintetében Romániával most például egy ötezer főre szóló kvótát kötöttek meg. Véleményem szerint a Magyar Szocialista Pártnak *nem lehet olyan álláspontja foglalkoztatási kérdésekben, amely bármilyen mértékben erősíti a bérabszolgaságot, a kiszolgáltatottságot, a fekete munkát, mert ennek minden következménye ránk fog visszaáramlani.*

Az a célzatosság e mögött a koncepció mögött, hogy nem is biztos, hogy mindez, ami ebben megfogalmazódik megvalósításra kellene, hogy kerüljön a kormányzati logikában sem.

Keletről Nyugatra Európa közepén

Nem vagyok abban biztos, hogy mind meg akarják csinálni, amit megfogalmaznak. Inkább azokat az ellenpólusokat akarják életre hívni, amelyekre reflektálni lehet, amelyekből politikai tőkét lehet kovácsolni. Ez egy csapdahelyzet, mint ahogy erről ma már többször beszélünk. Lehet nem rögzíteni álláspontot, lehet másfajta álláspontot rögzíteni, de ha nem rögzítünk álláspontot, akkor azt lehet mondani, hogy az MSZP-nek nincs semmilyen karakterisztikus álláspontja. Ha az ő koncepciójukkal ellentétes álláspontot rögzítünk, – gazdasági érdekek vagy bármifajta más megközelítés alapján – akkor azt lehet mondani, hogy a szociális érzékenységünk messze van attól, ahol lennie kellene egy szociáldemokrata párt esetében. Megítélésem szerint ez a történet erről szól, az alapvető szakmai felületen kívül. Ezért tartom nagyon fontosnak azt megvilágítani, hogy a külföldön élő magyarok élethelyzetében valamifajta pozitív elmozdulás érdekében a legtöbbet úgy tudjuk tenni, ha nem specifikus megoldások sokaságával, a kialakult a magyar határok keretei között akarunk megoldási alternatívákat biztosítani, hanem ha államközi egyezményeken keresztül tudunk olyan politikai befolyást elérni, aminek az eredményeképpen az ott élő magyarokat valós állampolgársági jogok szintjére emelik minden tekintetben, és bevonják a kérdések eldöntésébe. Nekünk is el kell gondolkodni azon, hogy Magyarországon ezen kérdések körében az itt élő nem magyarok tekintetében mi mindent ugyanúgy megteszünk-e, mint ahogy a külföldön élő magyarok tekintetében akarjuk a folyamatokat életre hívni. Ez nagyon fontos dolog! Ezen túl, ha tudunk, akkor magyar földön is lehet kedvezményeket biztosítani, de semmiképpen sem olyanokat, amelyek a Magyarországon élő magyaroknak a jogosultsági rendszerét felülmúlják. Ezt nem lehetne elfogadtatni, nem lehet utána végrehajtani sem, mert rengeteg indulatot, ellentétes gondolkodást hívna életre.

Tabajdi Csaba

Ami az alapkérdést illeti: *abban a helyzetben van-e a Magyar Szocialista Párt, hogy elvesse a státusztörvényt?* Nincs abban a helyzetben. Tiltakozni lehet ellene, de nem utasíthatja el, mert ez egy megoldandó feladat. *Nem lehet azt mondani, hogy ezek nem létező problémák, és azt sem mondhatjuk, hogy jogilag rendezettek.* Státusztörvény nélkül is nagyon sok jogszabályt lehetne már most módosítani, például diákigazolvány adása a határon túli magyar gyerekeknek, ami miniszteri rendelet, tehát az oktatási miniszter módosíthatná a rendeletet. A Kormány azonban nem a valós problémákat akarja megoldani, hanem kül- és belpolitikai szavazatokat akar szerezni. Kormányzás helyett kommunikálnak.

Meg kellene vizsgálni az eukomformitás szempontjából jó pár dolgot! Az EU-t tájékoztatni kell, konzultálni kell majd, amikor lesz valamiféle koncepció. A magyar közvéleményt föl kell készíteni, hiszen többen megfogalmazták, hogy ha ez nem történik meg, tovább csökken a szolidaritás, és tovább nő az ellenérzés. Nyilvánvaló, hogy a szabad identitás-választás egy az egyben nem működőképes, mert nagyon sok visszaélésnek lehet a forrása, hi-

szen itt egy más helyzetben vagyunk. Az nem elég, ha azt mondjuk, hogy ez nem jó, azt is meg kell mondani, ami még leginkább elfogadható. Az is világos, hogy a határon túli magyar szervezeteket teljesen kihagyni a dologból nem lehet. Egy olyan konstrukciót kellene végiggondolni, amelyben a határon túli magyar szervezeteknek lehet ajánlattevő szerepe. Nem lehet a határon túli magyar szervezeteket egyszerűen kihagyni belőle, mert valamilyen szűrő már odaát is kell. Abba nem lehet belemenni, hogy a döntést ott hozzák meg magyar jogi kérdésekben, de ajánlattevő szerepet lehet adni. Kellene egy katalógust csinálni, hogy kiknek legyen joga javaslatot tenni, de eldönteni itthon kell a HTMH-ban, vagy a Külügyminisztériumban.

Nekünk most azért kell harcolni, hogy ne csak a Fidesz klientúrájának legyen ajánlattevő szerepe. Nem nagyon látom rá a megoldást, mert a MÁÉRT-ben két év alatt nem tudtuk elérni. Egy módon tudtuk volna elérni, ha azt mondjuk, hogy nem veszünk részt a MÁÉRT-ben, de abban a pillanatban azt mondták volna, hogy nekünk nem fontos a határon túli magyarság ügye. Hiába vetettük fel állandóan, hogy hol van az UMDSZ, miért nincs itt a VMDK, miért nincs itt a HMSZ Horvátországból. A szívó hatásról többen szólnak. A kormány is kezdi már érzékelni ezt a szívó hatást. Ez még egyszer bennünket igazol, hogy nem a magyarországi jogállást kell elsődlegesen rendezni, hanem a szülőföldön való boldogulást kell erősebben segíteni. *Ahhoz meg nem kell feltétlenül törvény.* Amiből nem az következik, hogy ne legyen törvény, de a törvény tulajdonképpen pótcselekvés: azon konkrét feladatok elvégzése alól mentesít, amiket meg lehetne csinálni. Vagyis törvény nélkül is lehetne már most is előrelépés.